

Stephen
Hessel

kORE nine

letnik III

številka 4

Novo mesto, avgust 2013

Drage bralke, spoštovani bralci!

Zdi se, da je od izida zadnjih Korenin svet pospešeno drsel s tečajev. Nepravičnost varčevalnih ukrepov in samovolja nekaterih lokalnih veljkov sta ljudstvo pognala na ulice. Komisija za preprečevanje korupcije je nato končno stopila za vrat nenasitni dvoglavi kači korupcije, klientelizma in nepotizma. Desno glavo ji je odrezala, levo pa zamrznila. Nova vlada je napovedala popravo nekaterih krivic ZUJFA, hkrati pa dviguje davke in razmišlja o uvedbi novega, kriznega davka.

Prvič v dolgi zgodovini rimo - katoliške cerkve je odstopil celo papež. Dobili smo novega. Prvega, ki ni Evropejec. Jastrebi vojne paradoksalno krožijo okrog dveh Nobelovih nagrajencev za mir: ameriškega predsednika in Evropske unije. Priganjajo ju na nove krvave pohode. Severna Koreja, Sirija, Iran? Znova smo se znašli pred znano makroekonomsko dilemo: "Maslo ali topovi?" Če se bo tehtnica prevesila na stran topov, bo še manj masla, na že tako tankih rezinah našega vsakdanjega kruha. Tega pa nam ne režejo "Oče naš, ki si v nebesih", ne bivši ne sedanji papež v Rimu, pač pa, vse bolj očitno, evroburokrati v Bruslju in pohlepni bankirji v Frankfurtu, londonskem Cityju in New Yorku.

Umrta je Margareth Thatcher, železna Lady, najtrša zagovornica neoliberalnega kapitalizma. Le - ta pa sam, čeprav hudo bolan, če parafraziram Brechta, ne more in noče umreti. Treba ga bo ubiti. O tem v svoji drobni knjižici s slovenskim naslovom Dvignite se - piše tudi Stephen Hessel, možakar z naslovnice, ki je letos februarja umrl v 96. letu starosti. Nемеc judovskega rodu, interniranec nemških koncentracijskih in delovnih taborišč, De Gaullov antifašistični borec, francoski socialist in soavtor Deklaracije o človekovih pravicah.

Prvi pogoj za družbene spremembe pa je dvig kolektivne zavesti.

Nič ni večno. Saj je po 27 letih s klopi nogometnega kluba Manchester United odšel celo "večni" Sir Alex Fergusson.

Mitja Bukovec

Kazalo

Uvodnik	2
Plan dela DVIDPB 2013	3
Portret Dragice Rome	4 - 5
Nega nog	6
Zdrava prehrana	7
Pomladno srečanje	8 - 9
14. srečanje ZDVIS	10
Med steklarji v Hrastniku	11
Sto let Marije Štalcar	12- 13
Naš prapor	13
Literarni kotichek	14
Vabilo	15
O nas	16

kORE
nine

Plan dela DVIDPB za leto 2013

Na 19. redni skupščini Društva vojnih invalidov Dolenjske, Posavja in Bele krajine v soboto, 23. marca 2013 ob 10:00 v lovskem domu v Globodolu v občini Mirna Peč, kjer je bil gostitelj naš član Alojz Dragan, so delegati soglasno sprejeli plan dela za tekoče leto.

V letu 2013 bo društvo izvajalo šest posebnih socialnih programov. V letošnjem letu so dobili drugačne nazive, sama vsebina programov pa se ne bo bistveno spremenila.

Prvi program, **Ohranjanje zdravja vojnih invalidov v naravnih in klimatskih zdraviliščih ter terapije**, je namenjen lažšanju zdravstvenih težav in izboljšanju kvalitete življenja. Letos načrtujemo, da se bodo člani odločili za koriščenje tega programa v enakem številu kot lani (cca 20-25 članov).

Drugi program, **Kompenziranje invalidnosti in ohranjanje socialnih stikov**, v samem nazivu pove, da se s pomočjo prostovoljcev ugotavlja, kaj posamezen član društva potrebuje: družabništvo, informiranje, preprečevanje osamljenosti in odtujenosti, nujni prevozi in p., kar pravzaprav naši predsedniki podružnic in ostali prostovoljci počno zelo uspešno že vsa leta in tudi letos bomo na tem področju

dejavni, saj se zavedamo, kako pomemben je socialni stik za človeka. Ne gre zanemariti družbeno in kulturno življenje članov, zato smo se udeležili srečanja vojnih invalidov Slovenije, ki je bilo letos v Zasavju. Spomladansko srečanje članov društva smo izpeljali na območju štirih občin: Trebnje, Mirna, Mokronog in Šentrupert. Seveda pa se bomo udeleževali srečanj vojnih invalidov, soborcev, tovarišev in njihovih svojcev ter drugih članov društva ob pomembnih jubilejih zgodovinskih dogodkov. V jeseni načrtujemo 2. dan odprtih vrat. Glede na izbor vsebin bomo vse člane naknadno obvestili o terminu tega dogodka. Decembrsko srečanje bomo letos na željo članov organizirali na nivoju društva in ne po posameznih podružnicah.

Tretji program, **Preprečevanje in odpravljanje ovir v fizičnem in socialne okolju ter oskrba vojnih invalidov s tehničnimi pripomočki**, je izrazito naravnano na socialno najšibkejšo in najtežje vojne invalide. Vključuje pomoč pri nakupu nujnih tehničnih, ortopedskih in medicinskih pripomočkov, pomoč pri nakupu posebnih zdravil, pomoč pri prilagoditvi bivalnega prostora za težje gibljivo ovirane vojne invalide, pomoč v primeru dolgotrajne bolezni, naravne ali druge nesreče ter v drugih izjemnih okoliščinah (v primeru smrti, pomoč pri nabavi življenjskih dobrin in p.). Načrtujemo, da bo društvo s pomočjo tega programa poma-

galo najmanj petim članom. Četrty program, **Skrb za zdravje vojnih invalidov z rekreacijo**, omogoča članom športno udejstvovanje. Tudi letos so se in se še bodo naši člani pomerili na posameznih športnih tekmovanjih tako ekipno kot posamično. Prav tako smo se udeležili športnih iger društev vojnih invalidov. Želimo si, da bi bilo čim več vojnih invalidov športno aktivnih, saj tako ohranjajo zdrav duh v zdravem telesu.

Peti program, **Posebna informativna in založniška dejavnost vojnih invalidov ter informiranje javnosti o položaju vojnih invalidov**, omogoča izdajo internega glasila Korenine. Načrtujem dve številki. Društvo načrtuje pomoč pri prvi samostojni izdaji pesniške zbirke Franca Režka, vojnega invalida iz leta 1991, ki s svojo poezijo navdušuje kjerkoli se pojavi, najbolj pa v domači Beli krajini.

Šesti program, **Usposabljanje vojnih invalidov za premagovanje življenjskih težav in članov društev za delo z vojnimi invalidi**, omogoča organiziranje različnih predavanj in usposabljanj za vojne invalide na temo zdravje, rekreacija, psihološke teme za premagovanje življenjskih težav, ki so povezane s starostjo, invalidnostjo ali boleznijo. Letos načrtujemo dve predavanji: predavanje o zdravi prehrani ter predavanje o negi stare kože s poudarkom na negi nog. Obe predavanji bo društvo izvedlo z lastnimi kadri.

Tekst: mag. Ljubomir Režek

Portret Dragice Rome

Priznam, da sem že nekaj časa v sebi negovala tiho željo, da spoznam našo članico Dragico Rome. Uresničila se mi je okoli novega leta, ko sem obiskovala člane društva in jim izročala skromno darilo: koledar in bidon. Na mojem »delovnem seznamu« je bila zapisana tudi Dragica. Poiskala sem jo v Domu starejših občanov v Novem mestu, kjer živi in dela že nekaj let. Ja, prav ste prebrali. Še vedno dela, saj je pri svojih dopolnjenih 90 letih predsednica sveta DSO. Njene oči so bistre, misli iskriče, njen stisk roke čvrst. Moj obisk je bil nenapovedan, a imela sem občutek, da jih je že vajena. Ko sem ji predala koledar, ki smo ga letos opremili s fotografijami naših članov, mi je ponosno pokazala svoj koledar, ki je bil opremljen s fotografijami njenih najdražjih. V zakonu je rodila dve hčeri, ki sta ji podarili vnuke, slednji so poskrbeli za sedem pravnukov. Prešinila me je misel, da sem na obisku pri osebi, ki ima za seboj neverjetno življenjsko zgodbo, ki pripoveduje o močni ženski in ki je to postala zato, ker se je rodila v najbolj vznemirljivih časih svetovne zgodovine. Na mojo prošnjo, ali bi bila pripravljena nekaj besed nameniti našim bralcem Korenin, je brez oklevanja pristala. Rodila se je 13. maja 1922 v

Cerknici kot tretji otrok po vrsti. Za njo se je dve leti kasneje rodil še brat. Bila je edina deklica, zato so ji doma rekli draguljček. Mati je zgodaj ovdovela, pri 25. letih. Leta 1942 sta šla najstarejši, ki je bil trgovski pomočnik, in najmlajši (takoj ko je končal srednjo tehnično šolo) brat v partizane. Takole se je Dragica spominjala svojega odhoda v partizane: *Kmalu po njunem odhodu me je v večernih urah prišel posvariti starejši karabinjer; okrog 60 let jih je štel in je bil že naveličan vojne, ker je bil že v Abesiniji in tudi drugod. Rekel je: »Dragica, jutri te bodo zaprli. Ker je vedel. Veste mladi skojevci smo bili jeziki. Mladi smo revolucijo delali. Ne tisti poročeni. Saj je razumljivo. Če ima človek družino, se drugače obnaša. Mi smo bili pa korajžni. No in je rekel, da me bodo naslednji dan zaprli in naj bežim: "Via, via!" Zjutraj so res prišli po mene, pa me ni več bilo. Zato so mamu pripravili. Spustili so jo že čez tri dni in rekli, no vidite, saj ni tako hudo, nič se vam ni zgodilo, kar Dragici sporočite, naj se vrne domov. In ker me ni bilo nazaj, so jo med roško ofenzivo internirali na Rab in kasneje premestili v Gonars. Po kapitulaciji Italije pa je bila premeščena v Nemčijo. Tudi hišo so nam požgali. Ampak mi smo bili idealisti in po vojni nismo nič zahtevali in nič obnavljali. Veseli smo bili, da imamo službe, kaj bi obremenjevali državo. To je bilo drugače kot danes, ko zna prenekateri vse izkoristiti.*

Dragica lahko vsa svoja doživljanja v partizanih podkrepila s fotografijami, saj ima bogato zbirko fotografij iz vojnega časa. Med pripovedovanjem jih je pestovala v naročju in vneto pripovedovala o mladih ljudeh, s katerimi je preživela vojna leta. Rekla je: *Poglejte! Celo partizanščino imam tukaj. Tole je tako dragoceno. Tukaj je pokopan moj brat. Gor na Vojščici. To pa je dr. Peter Gala. Z roko je pokazala na steno in dodala: Glejte. On mi je naredil ta lesorez. Mene, kot bolničarko in sebe, kot ranjenca. To*

je spominsko obeležje med Krnom in vasjo Vrsno. Tam, kjer smo v eni grapi nad Gregorčičevim slapom imeli pod skalo tako bolnico, zavetišče. Naj vse bralce spomnim, da sta Društvo vojnih invalidov Severne Primorske in Klub prijateljev SVPB Franja in Pavla v letu 2012 izdali zapise partizanskega zdravnika dr. Aleksandra Gala - Petra. 27. aprila 2013 pa je isto društvo organiziralo odprtje njegovega doprsnega kipa v parku pred Splošno bolnišnico dr. Franca Derganca v Šempetru

pri Novi Gorici. Na njegovem podstavku je zapisano: Organiziral partizanske bolnišnice, bolničarske tečaje in zdravil ranjene in bolne na Dolenjskem, Notranjskem in Primorskem v času narodnoosvobodilnega boja 1942 - 1945. Naslednja fotografija je prikazovala mladega fanta, za katerega je Dragica znala povedati, da jo je ranjeno nosil. Izkoristila sem priložnost in jo prosila, če lahko opiše ta nesrečen dogodek. Takole je pripovedovala: *Takrat sem bila v Gradnikovi brigadi. Imeli smo zasedo pri Kobaridu, ko so šli Italijani dol iz Bovca proti Kobaridu. Napadli smo jih na takem kraju, da smo jih pahnili v prepad. Eno enoto smo uničili, za njimi pa so takoj prišle druge z obeh strani. Umikali smo se na goro Božica nad Kobaridom in se tam tolkli kar cel dan. Mitraljezec je bil pod grmom s pogledom na čistino, kakih 150 metrov nižje, od koder so prodirali Italijani. Ko so videli, od kod strelja, so uporabili minomet. Bil je ranjen. Jaz sem bila takrat bolničarka. Klical me je. Obvezovala sem ga na čistini, za kritje je bil le en grm. Ime mu je bilo Izidor. Imam tudi njegovo sliko. Pritelja je druga mina in ranila še komisarja, ki me je klical na pomoč. Odtrgalo mu je roko. Takrat sem videla, da sem ranjena tudi jaz. Pa tudi ranjenec, ki sem ga obvezovala, je bil še enkrat ranjen. Med točo krogel so pritekli naši in nas odnesli na varno, mene kar v naročju. Takrat sem imela le 49 kilogramov. Ranjena je bila v*

stopala in koleno, ki jo je začelo boleti pred dvema letoma. Ima še kakšnih pet drobcev po telesu, ki se vsake toliko »oglašajo«. Iz nekaterih ran sploh ni krvavela in so se hitro zarasle. Tako kot je enkrat vsega hudega konec, se je tudi vojna končala. Dragica jo je dočakala v glavnem štabu kot namestnica komisarja bataljona za zveze. Operativni oficir Vladimir Šenk je bil poštar in je takoj po osvoboditvi postal generalni direktor Pošte Slovenije. Ob srečanju ji je ponudil delo na pošti. Ker ni imela zadosti izobrazbe, je že v partizanih opravila tri tečaje. Po vojni je končala enoletno poštno šolo v Ljubljani, nakar je bila nameščena v Kranju kot pomočnica upravnikarja okrajne pošte. Tu je končala tudi gimnazijo. Seveda me je zelo zanimalo, kakšna pota so jo pripeljala v Novo mesto. Takole se je spominjala: *Moj mož je bil interniran na Rabu, še preden sva se spoznala. Ob kapitulaciji Italije je bil v tisti enoti, ki je bila ilegalna vojaška enota, saj so že*

pričakovali kapitulacijo. Ob njihovem prihodu v Belo krajino sem bila tudi jaz tam kot komisarka zaščitne čete glavnega štaba. Bil je dober finomehanik, popravljal je ure, daljnogledne, fotoaparate. Po vojni sva se poročila. Zaposlil se je v Iskri v Kranju. Jaz pa sem bila namestnica upravnikarja okrajne pošte v Kranju. Ob razvoju Iskre v Novem mestu so ga premestili na Dolenjsko. Postal je njen prvi direktor. Pri nas se je pošta ravno reformirala in so ustanovili podjetja. Postavili so me za direktorico PTT podjetja v Novem mestu. Ko sem prišla dol, je bilo z Ljubljano le 5 fizičnih telefonskih zvez. Vse na roke. Ko sem odšla po desetih letih v pokoj, so bili visokofrekvenčni sistemi in koaksialni kabli ter avtomatske centrale. Verjemite mi, če danes omenite ime Dragice Rome na okencih poštnih uslužbencev, vas bodo le - ti z nostalgijo pogledali in priznali: ko bi le imeli še kakšno Dragico.

Foto in tekst: M. Čengija

Nega nog

Kako skrbimo za svoje noge

Naša stopala so zelo pomemben del telesa. Tu se prepletajo drobni živčni končiči ter enako tudi drobne žilice.

Vsak dan noge obremenjujemo približno 16 ur ali več, kar je dovolj tehten razlog, da z njimi ravnamo spoštljivo.

Da bomo noge lahko uporabljali čim dlje, moramo posvetiti stopalom več pozornosti.

Če stopala zanemarjamo, se lahko pojavijo različne nevšečnosti, kot so:

- nastanek žuljev, otiščancev in celo kurje oči,
- pomanjkanje vlage (koža postane suha in na določenih mestih lahko počni),
- slaba prekrvavitev (nevarnost okužbe).

Posebno skrb morajo stopalom posvetiti diabetiki, ki so zaradi slabe presnove še bolj ogroženi.

Velikokrat smo premalo pozorni in tudi ne znamo opazovati sprememb na stopalih. Premalo se posvečamo sami negi nog. Zato, da bi nevšečnosti preprečili ali vsaj ublažili, priporočamo redno in pravilno nego nog. Če je potrebno, priporočamo redne obiske pri pedikerju.

Nekaj koristnih nasvetov za nego stopal:

- po umivanju nog temeljito obrišite predel pod in med prsti,
- skrbite, da so nohti pravilno postrizani, debele nohte previdno stanjšamo s pilo, ko odkrijete spremembe na koži ali nohtih, hitro obiščite svojega pedikerja,
- nega je odlična preventiva proti glivicam,
- vsak dan si pregledujte stopala, če tega ne zmorete storiti, naj to stori nekdo od svojcev,
- nosite bombažne nogavice brez šivov na stopalih.

Zelo pomembni so pravočasni ukrepi, ki so izobraževanje, ustrezna obutev in medicinska pedikura.

Raziskave so pokazale, da največ nevšečnosti na stopalih povzročata neprimerna obutev.

Zato naj bodo čevlji:

- lahki, dovolj široki in globoki v predelu prstov,
- debelejši podplati, ki dajejo trdno oporo in blažijo tresljaje,
- naravni materiali (naravno usnje),
- čevlje kupujemo ob koncu dneva.

Kaj je pedikura

Pedikura je v ožjem pomenu besede nega nog, ki jo izvaja za to usposobljena oseba. Zajema vse od najosnovnejšega umivanja nog pa do estetske in medicinske obravnave stopal. Pri vsaki pedikuri moramo biti pozorni, kakšno kožo ima oseba. Sladkorni bolnik mora biti deležen dodatne vzgoje o ravnanju s stopali.

Ko so stopala pripravljena, začnemo z obdelavo nohtov. Te očistimo v predelu obnohtja in skrbno porežemo v pravilno dolžino. Če so prisotni otiščanci in kurja očesa, jih

odstranimo s posebnimi pripomočki. Postopek pedikure zaključimo s prijetno masažo stopal. Za to uporabljamo kremo, ki vsebuje veliko vlage (določen procent uree).

Česa zagotovo ne smete pozabiti

Človekova osnovna potreba je gibanje, zdrave noge pa so pogoj za to. Vsakdo jih ima samo en par, poti v življenju pa je veliko. Zato si privoščite nego nog in poskrbite za svoj lahkoten korak.

Tekst: Jožica Rolih v. med. sestra -pedikerka

Mleko in mlečni izdelki v zdravi prehrani

Z zdravim prehranjevanjem varujemo naše zdravje in preprečujemo dejavnike tveganja za nastanek kroničnih nenalezljivih bolezni kot so zvišan krvni tlak, zvišane krvne maščobe, zvišan krvni sladkor, prekomerna telesna teža in bolezen same (bolezen srca in ožilja, rak, sladkorna bolezen tipa II in druge bolezni).

Mleko in mlečni izdelki so izredno pomembna vsakdanja zdrava prehrana odraslega človeka, ki naj bi vsebovala vsaj 0,5 l mleka; zlasti fermentirano mleko (jogurt, skuta, sir), ki ima večjo hranilno (vitaminsko) vrednost in je lažje prebavljivo. (Kapš, 2004)

Največji vir kalcija najdemo v mleku in v mlečnih izdelkih. Kalcij je potreben za tvorbo trdih kosti in zob, hkrati pa nas varuje pred posledicami stresa, pred rakom debelega črevesa, pljučnim rakom, rakom želodca. Z mlekom zdravimo osteoporozo-krhkost kosti, ki je pri starejših ljudeh ena najbolj razširjenih kroničnih bolezni. Mleko in mlečni izdelki pomagajo zniževati visok krvni tlak, hkrati pa znižujejo holesterol v krvi. Mleko ugodno vpliva na učinkovitost možganov in naravni proces staranja,

ki upočasnijo propadanje telesa. (Kapš, 2004)

Pridelava in predelava mleka na kmetiji Škrjanec

V osrčju dolenjskih gričev se v Čužnji vasi pri Trebelnem na nadmorski višini 480 metrov nahaja kmetija Škrjanec. Kmetija se lahko pohvali z dolgoletno zgodovino, saj na njej kmetuje že šesti rod. Glavna panoga kmetije je že vseskozi živinoreja, tako je danes v hlevu do 80 glav živine. Polovica so krave molznice, ostalo pa je mlada živina za nadaljnjo rejo. Reja je živalim prijazna, vsi telčki in telice so na prosti reji, v hlevu privezane živali so že dolgo preteklost. Škrjančevi se zavedajo pozitivnih lastnosti zgodnje, spomladanske paše. Takrat telice zapustijo hlev in se vrnejo šele pozno jeseni, ko trava in zelenje prenehata z vegetacijo. Krave veliko časa preživijo na paši, deloma pa se dokrmijo v hlevu. Velik podarek na paši je predvsem zaradi višje kvalitete in okusa mleka. Maščobnokislinska sestava mleka je tako ugodnejša, kar se pozitivno odraža na mlečnih izdelkih. Končni cilj je edinstvena vizija, poleg paše

Foto: Janez Škrjanec

krmiti le še seno, brez dodajanja silaže. Tako želijo doseči najvišjo kakovost mleka in mlečnih izdelkov.

Mineva leto dni, kar so na kmetiji Škrjanec odprli sirarno. Tako danes del mleka predelajo v mlečne izdelke, del pa se prodaja v mlekarno. Izbor mlečnih dobrot je kar pester; poltrdi sir, mehki sir, sir za žar, sadni in navadni jogurti, sladka in kislakuta, smetana, maslo, skutni namazi, sirotka in albuminska skuta. Sir in kislakuto izdelujejo iz svežega mleka, ker želijo, da se naravna mikroflora in vitamini obdržijo v nativni, nespremenjeni obliki.

Njihove izdelke lahko kupite doma na kmetiji, kjer imajo majhno trgovinico, v združni trgovini v Mokronogu in Šentrupertu. Prisotni so tudi na sejmu v Mokronogu, ki poteka vsako tretjo soboto v mesecu, na sejmu v Šentjerneju vsako drugo in četrto soboto.

Izdelke dostavljajo tudi na dom ob predhodnem naročilu. Naročila sprejemajo na telefonski številki 040-333-401 in preko e-maila info@skrjanec.si.

Tekst Mateja Zajc in Janez Škrjanec

V deželi kozolcev

Na 19. redni skupščini društva je njen predsednik, mag. Ljubomir Režek predstavil plan dela društva za leto 2013. V njem je zapisal, da bo spomladansko srečanje članov društva na območju štirih občin. No, na koncu se je izkazalo, da je bilo že v dveh občinah toliko zanimivosti, ki jih na našem popotovanju nikakor ni šlo izpustiti.

Tako smo se na vroč pomladni dan najprej zapeljali do kmetije Škrjanec, ki se nahaja v občini Mokronog – Trebelno in je v tej številki Korenin podrobno opisana. Mlad gospodar Janez Škrjanec nam je domačijo predstavil in razkazal, ogledali pa smo si tudi proizvodnjo sira in drugih mlečnih izdelkov. Da smo bili bogato pogoščeni z izdelki, ki jih pridelajo na domačiji, ni potrebno posebej poudarjati. Prav pa je, da izpostavim njihove odlične doma-

Foto: Jožica Rolih

če jogurte zanimivih okusov, ki so v vročih dneh dobrodošla osvežitev. Ker imajo v sklopu kmetije prodajalno mlečnih izdelkov, smo izkoristili priložnost za ugoden nakup, nato

pa smo sedli v avtobus in pohiteli v sosednjo šentrupertsko občino.

Zakaj je omenjena občina tako posebna, najbolje pove intervju z Rupertom Goletom, njenim županom, ki ga je spisala novinarka Dragana Stankovič v Dnevniku 2. aprila letos. Uvodoma v njem zapiše: *Ko je občina Šentrupert kmalu po svojem nastanku pred šestimi leti začrtala vizijo in strategijo »zelenega«, trajnostnega razvoja občine do leta 2025 in zastavila prve projekte, tehnologija sploh še ni bila tako razvita, da bi jih lahko izpeljali. A snovalci prihodnosti občine z 2800 prebivalci so predvideli pravo smer in občina gre brez težav po načrtani poti. Zdi se, kot da deluje v neki drugi dimenziji, ki ne pozna pojma vsesplošne krize. S projekti, kot so leseni nizkoenergijski vrtec s kotlarno za lesne sekance, nastajajoči lesnopredelovalni center kot prvi in vzorčni primer, ki sledi državnemu akcijskemu načrtu za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige Les je lep,*

sistem kogeneracije v zaporih na Dobu in turistični produkt Dežela kozolcev ustvarjajo model tako imenovanega regionalnega gospodarstva. Glavni cilj občine, večkrat nagrajene

za inovativnost, energetska učinkovitost, razvojno prodornost in dobre prakse na področju zniževanja izpustov CO₂, je do leta 2020 postati energijsko samooskrbna. Z lahkoto jim bo to uspelo že prej, je prepričan 41-letni župan Rupert Gole, univerzitetni diplomirani inženir arhitekture. Verjamem, da je uvod v intervju za slovenske razmere zelo obetaven, zato priporočam branje intervjuja v celoti, seveda, če le najdete še kakšen izvod tega Dnevnik.

Nas so najbolj zanimali kozolci. Saj veste, tisti del lesene stavbene dediščine, ki je bil nekdanj nepogrešljiv na domači posesti. Kaj vse se je dalo spraviti na njih in pod njimi, priča 19 različnih primerov vseh tipov kozolcev v Deželi kozolcev. Prav zanimivo pa bi bilo, če bi leseni prečni drogovi, ali še bolje, leseni podi pod strehami kozolcev, polni dišečega sena, znali pripovedovati. To bi bile zgodbe. No, pa šalo na stran.

Najprej naj zapišem, da je bil šofer avtobusa presrečen, ker je lahko parkiral na prostranem parkirišču. Pa tudi mi smo bili zadovoljni, saj smo lično urejeno trgovinico z izvirnimi spominki našli odprtih vrat in že takoj na začetku opravili »nujne nakupe«. Nato nas je vodička popeljala po stezah, ki so vodile od kozolca do kozolca. In ves čas vneto in zanimivo pripovedovala o tem, kaj sploh kozolec je, kako in zakaj je nastal ter kje ga najdemo. Predstavila nam je različne tipe kozolcev, ki se delijo glede na svojo funkcijo in na relief, kjer so postavljeni. Znala je naštetiti vse mojstre - tesarje, ki so bili znani po postavitvi kozolcev. Med njimi je bil tudi Janko Gregorčič, doma iz

Foto: Ljubo Režek

Slovenske vasi pri Šentrupertu, ki je izdeloval najkakovostnejše kozolce na Slovenskem. Danes starih tesarskih mojstrov ni več živih. So le še redki posamezniki, ki so delali s temi mojstri v delovnih ekipah »kompanijah«. Da pa vrli Šentrupertčani znajo dobro tržiti muzej na prostem, dokazuje njihova spletna stran www.dezelakozolcev.si, kjer najdete časovni okvir zanimivih delavnic namenjenih tako strokovni kot laični javnosti. Uredili so tudi prireditveni prostor, ki kar vabi domačine in nedomačine, da se družijo in stkejo nove vezi. Nedolgo tega so kozolci prispevali k neposrednim medsebojnim odnosom, pa naj je bilo to pri postavitvi le - teh, spravilu pridelkov ali nedolžnem srečanju fanta in dekleta, ki sta sramežljivo zrla drug drugemu v oči. Ja, saj vem, danes imamo telefone, internet, televizijo in še kakšno sodobno tehnologijo. Nima mo pa več časa zase, za naše najbližje, kaj šele, da bi imeli čas posvetiti se tujcu. Zato lahko kot zunanja opazovalka iskreno čestitam vrlim Šentrupertčanom za njihov pogum: vrniti se v preteklost na način, ki je pisan na kožo sodobnemu človeku.

Od kozolcev smo se sprehodili do župnijske cerkve svetega Ruperta, ki je ena najlepših gotških cerkva na Slovenskem. Njen čas nastanka je treba iskati že v 11. stoletju, današnja podoba cerkve pa je iz 15. stoletja. Triladijska dvoranska cerkev je bogato opremljena s stropno poslikavo in s portreti zanimivih zgodovinskih osebnosti, kot so Hema Krška, ki je bila patronica cerkve, njen mož Viljem, na osrednjem sklepniku pa najdemo tudi grb Hermana II. Celjskega. Počasi se je bližal čas našega kosila, ki so nam ga postregli v vinogradniškem okolju lastniki družinske gostilne Jaklič. Po kosilu smo imeli priložnost prisluhniti ljudskim pevcem, med katerimi je aktiven tudi naš član Ignac Krašev.

Naj napišem, da nas je zjutraj na avtobusu naša vodja soci-

Foto: Ljubo Režek

kOREnine alnih programov Jožica Rolih, višja medicinska sestra, razveselila z novico, da bo vsakemu, ki bo to želel, izmerila krvni sladkor. Tako je večina članov dovolila, da jih je Joži še pred kosilom pikala v blazinico prsta, iz katerega je prišla zadostna količina krvi, da je lahko natančno izmerila višino sladkorja v krvi. Zanimiv je bil končni rezultat - nikomur ni sladkor v krvi presegel najvišje dovoljene vrednosti. Čestitke vsem, ki skrbite za svoje zdravje.

Zadnji postanek smo naredili v osnovni šoli, ki se imenuje po dr. Petru Lunačku, zdravniku in ustanovitelju partizanske sanitete. Tu nas je prisrčno sprejel njen nekdanji ravnatelj g. Jože Zupan. Prisluhnili smo lepi slovenski besedi, s katero nam je čudovito opisal nastanek edine slovenske zbirke slovenskih ilustratorjev mladinske literature. Veliko smo izvedeli o preteklosti šentrupertske doline, nekaj pa tudi o smelih načrtih njenih prebivalcev.

Domov smo se vračali z nepozabnimi vtisi in z željo po novem snidenju. Vabilo za jesensko srečanje članov društva najdete na predzadnji strani Korenin.

Vir: www.dnevnik.si
Tekst: Marijana Čengija

Srečanje v Trbovljah

Zveza društev vojnih invalidov je v soboto, 25. maja 2013 v Trbovljah organizirala 14. srečanje vojnih invalidov, družinskih članov padlih v vojnah in umrlih vojnih invalidov in njihovih svojcev, ki se ga je udeležilo 43 članov našega društva. S srečanjem je ZDVIS obeležila 70. obletnico zboru kočevskih odposlancev in 70 let ustanovitve partizanskih bolnišnic Franja in Pavla ter prve organizacije zdravstvene službe. Predsednik Zveze Janez Podržaj je v pozdravnem nagovoru izrazil posebno spoštovanje partizanski saniteti in prednosti zdravniškega osebja ter drugih, ki so v težkih razmerah oskrbovali ranjene vojake in civiliste. "Tega, kar ste storili za nas, ne bomo mogli nikoli poplačati, ne bomo pa tega nikoli pozabili." Tovarištvo in solidarnost sta temelja, na katerih zveza in društva vojnih invalidov izvajajo posebne socialne programe. Poudaril je, da je za mnoge vojne invalide vključitev v te programe edina njihova aktivnost in vpliva na boljšo kvaliteto njihovega življenja.

Oktobra letos bo minilo 70 let od zasedanja Kočevskega zboru odposlancev slovenskega naroda. Zbor je bil pomemben mejnik v razvoju odpora tujim zavojevalcem na Slovenskem. Sprejel je priključitev Primorske Sloveniji in se zavzel za nadaljevanje boja proti okupatorju do končne zmage. Bil je prvi izvoljeni par-

lament v slovenski zgodovini in temelj slovenske državnosti. Zasedal je pod geslom »Narod si bo pisal sodbo sam«, iz Cankarjevih Hlapcev. Ne glede na čas, ko nekatere dragocene vrednote izgubljajo na veljavi ali celo izginjajo, je predsednik Janez Podržaj poudaril, da še vedno obstajajo ljudje, ki jih ohranjajo in se za to zahvalil vsem prisotnim na srečanju.

Predsednik ZDVIS je kritično ocenil trenutne družbene razmere. Poudaril je stališče zveze in vojnih invalidov, da sočasni varčevalni ukrepi potrebni, vendar ne pristajajo na trajen odvzem pravic, ki ne le slabi ekonomski položaj, ampak tudi ponižuje in tepta človeško dostojanstvo. Opozoril je na lanske dogodke, ki so ponovno odprli teme, ki še vedno delijo slovenski narod. Poudaril je, da ZDVIS dan državnosti razume kot praznik vseh Slovencev in Slovenec in poklon vsem braniteljem slovenske zemlje, in zato naj prispeva k povezovanju in enotnosti slovenskih državljanov.

Slavnostna govornica Polonca Komar, podpredsednica Državnega zbora RS je v svojem govoru poudarila, da so vojni invalidi zelo pomembno vezivno tkivo naše skupnosti, ki so odločilno sooblikovali samostojno Slovenijo in za našo

svobodo žrtvovali tako zelo veliko. »Svobodna Slovenija vam je hvaležna, v našo in svetovno zgodovino pa ste zapisani z zlatimi črkami«.

Kritično je ocenila, da se še vedno zapletamo v delitve, ki izvirajo iz drugih časov. Izrazila je prepričanje, da imajo prihodnost le tisti narodi, ki zmorejo strpno sobivati z razlikami in ki jih ob tem označuje tudi čut za solidarnost.

V kulturnem programu so sodelovali Pihalni orkester SVEA Zagorje, Vokalna skupina Un s Trboul, Kulturno umetniško društvo B – BOY, Kulturno umetniško društvo Veter, Vokalna skupina Plavice in Komorni zbor Trbovlje. Na srečanju je zveza Gardi Slovenske vojske podelila pismo zahvalo za sodelovanje s predstavitvenim programom posebnih postrojil na 13. srečanju vojnih invalidov v Celju maja 2012, ki sta jo prevzela poveljnik garde major Marko Hlastec in poročnica Viktorija Virag. Posebno priznanje Zveze vojnih invalidov Furlanije - Julijske krajine je prejel Ivan Pivk, dolgoletni in sedaj častni predsednik ZDVIS, ki mu ga je podelil predsednik pokrajinskega združenja tov. Picco Giovanni.

Vir: spletna stran ZDVIS
M. Čengija

Med steklarji v Hrastniku

Ko smo se leta 2012 vračali iz Celja, kjer smo prisostvovali 13. srečanju vojnih invalidov Slovenije, smo naredili daljši postanek v Zdravilišču Laško. O tem smo lahko brali v 3. številki Korenine.

Tokrat smo se na povratku iz Trbovelj proti domu ustavili v Hrastniku. Ime Hrastnik izvira iz besede hrast. Ti kraji so bili namreč nekoč bogati s hrastovimi gozdovi. To značilnost kraja zajema tudi hrastniški grb, kjer hrast simbolizira svetlo prihodnost in nadaljnji razvoj kraja, ki je zrastle na črnih

tleh (rudarstvo). Rudarstvo, ki je bilo nekoč gonilna sila kraja, je ustvarjalo pogoje za razvoj steklarske, kemične in druge industrije.

Odločili smo se, da si ogledamo steklarstvo Hrastnik, kjer že

več kot 150 let izdelujejo vrhunske steklarske izdelke.

Njihovi steklarski inženirji so sposobni izdelati tehnično najzahtevnejše steklarske izdelke iz enega najčistejših stekel na svetu. Kljub temu, da smo prišli v soboto popoldne pred tovarniška vrata, nam je izrekel naš vodnik po steklarni inženir Andrej Funkl prijazno dobrodošlico. Najprej nas je popeljal v sejno sobo, kjer so razstavljeni vzorci izdelkov, ki jih izdelajo v steklarni. Imeli

smo občutek, da smo prišli v steklen muzej. Kljub svoji mladosti nas je naš vodnik prijetno presenetil z odličnim poznavanjem samega kraja in zgodovine steklarne. Tudi naša radovedna vprašanja je všečno odgovarjal. Nato nas

je popeljal skozi proizvodnjo. Imeli smo srečo, da smo po obilni sneženi zimi šele začeli uživati prijetno pomlad, kar pomeni, da so bile temperature v proizvodnih obratih znosne. V poletnih mesecih so temperature, kjer nastajajo mojstrski stekleni izdelki, zelo visoke in dosegajo tudi do 70 °C. Srce tovarne pa je nedvomno peč, v kateri se desetletje noč in dan tali kremenčev pesek. Po preteku njene življenjske dobe jo podrejo in se zgradi nova, ki svoje poslanstvo nadaljuje tam, kjer ga je njena predhodnica končala. Tako vrlim in pridnim domačinom nikoli ne zmanjka dela. Da pa ga imajo čedalje več in da so vse bolj prepoznavni doma in v tujini, pripovedujejo številne nagrade in priznanja, ki jih dobivajo za svoje inovativne in uporabne izdelke. Tudi sami smo si lahko potešili željo po njihovih produktih, saj je v sobotnem popoldanskem času svoja vrata posebej za nas odprla industrijska prodajalna. Najbrž je odveč pripomniti, da je naš avtobus zapeljal proti domu občutno bogatejši z izdelki Steklarne Hrastnik.

Tekst: Marijana Čengija

Naša stoletnica Marija Štalcar

Tudi letos je Izvršni odbor Društva vojnih invalidov Dolenjske, Posavja in Bele krajine namenil članom jubilarantom, ki so napolnili okroglih 70 in 80 let ter vsako naslednje leto po osemdesetem letu starosti, skromno darilo. Predsedniki in poverjeniki posameznih podružnic slavlence obdarijo med obiskom na njihovem domu, ki se ga vsi zelo razveselijo, saj so v visoki starosti mnogi precej osamljeni.

Letos pa je bilo razlogov za veselje še več, saj je v soboto, 29. junija, dopolnila 100 let najstarejša članica našega društva Marija Štalcar z Brstovca pri Semiču. Rodila se je kot najstarejša od štirih Brunskoletovih deklet na domačiji, ki se ji po domače pravi pri Špringerjevih. Tu živi še danes.

Kot najstarejša izmed sestra je morala vedno trdo delati. Za pohajkovanja ni bilo časa. Njene poti v svet so bile kratke. Morda se prav zato še dobro spominja svoje prve poti v šolo daljnega leta 1920. Do Semiča so slabi štirje kilometri, a ko je bilo prvega dne pouka konec, ni vedela, katera pot vodi domov, saj se ji je zdelo, da iz Semiča vodi toliko cest.

Marija pravi, da bi lahko o svojem življenju napisala debelo knjigo. Poleg dveh sinov jo je obdarilo še s štirimi vnuki in petimi pravnuki. Tudi najmlajšo sestro, ki je letos praznovala 90. rojstni dan, ima še živo.

Po tem, ko je možganska kap priklenila moža na posteljo, je zanj skrbela doma še dolgih 12 let. Ovdovela pa je leta 1984. Starejši sin si je takrat že ustvaril svojo družino in se

odselil. Zato je moral mlajši opustiti šolanje in se zaposliti, hkrati pa ji je pomagal na kmetiji. Za njo, skupaj s svojo ženo, lepo skrbi še danes.

Nasmejana Marija, ki ji spomin še dobro služi, je praznovala v krogu domačih. Ob visokem jubileju pa so ji čestitali mnogi. Semiška županja Polona Kambič, predstavniki Društva upokojencev Semič in krajevne organizacije Rdečega križa Semič.

Razveselila pa se je tudi obiska predstavnikov Društva vojnih invalidov Dolenjske, Posavja in Bele krajine s predsednikom Ljubomirjem Režkom. Poleg iskrenih čestitk, je prejela šopek rož in darilno kartico Mercatorja v vrednosti 100 EUR. Sama jo bo najbolje izkoristila, saj najbolje ve, kaj potrebuje.

Za konec naj vam izdamo še Marijin recept za dolgo življenje: zmernost in red pri prehrani, veliko gibanja in trdo delo.

Tekst Mitja Bukovec, foto Ljubomir Režek

Jubilejna

Nazdraviti z gospo Marijo,
ki sto let ima,
priložnost se taka
izpustiti ne da.

Mariji želimo
še mnogo dni,
v družini svoji
med bližnjimi.

Vprašam Marijo,
kaj si želi,
Marija se mi
le nasmeji.

»Vsega imam,
ne rabim nič več.
Le let bo kmalu
že skoraj preveč.

Pešam in pešam,
a se ne dam.
Veselim se življenja
vsak naslednji dan.

Prav lepa vam hvala
in pridite še,
dobrodošli ste vedno
in to je tudi vse.«

Franc Režek

Naš prapor in njegov simbolni pomen

kOREnine jo krasijo 4 cm dolge zlate resice. Na zgornji in spodnji obrobi je vtkan okrasni trak z viticami in lipovimi listi.

Sredi prapora je znak - simbol društva invalidov Slovenije. V rdečem kolobarju je napis našega društva, podlaga sta

Prapor je zastava s simboli - znaki društva. Prapor društva vojnih invalidov Dolenjske, Posavja in Bele krajine smo razvili ob 15. obletnici ponovne ustanovitve društva. Osrednja slovesnost tega dogodka je bila oktobra leta 2009 v hotelu Krka v Novem mestu. Donatorja sta bili Mestna občina Novo mesto in Občina Metlika, kateri je v tistem času županovala Renata Brunskole, ki sedaj opravlja naloge poslanke v državnem zboru Republike Slovenije. Brunskoletova je tudi botra prapora.

Prapor je izvezena modra zastava, ki ima zlato obrobo, na končnem vetrovnem robu

dva meča. Prekrižani meči so mednarodni simbol vojaške oziroma bivše vojaške organizacije. Modri ščit pa ima pomen obrambnega orožja. Beli nagelj predstavlja slovenstvo, saj ga že stoletja uporabljamo v ornamentiki. Pet lističev simbolizira petžarno zvezdo kot svetovni simbol svobode. Peti listič je iztrgan, kar predstavlja invalide. Modra osnova prapora, rdeč kolobar in bel cvet so namenoma izbrane barve slovenske državne zastave.

Naš praporščak je Franc Režek iz Metlike.

Tekst: Janez Štrbenc

Čas je za spremembe

Vlada z mesom se razmeta,
ljudstvu vržejo kosti,
narod lačen in brez dela,
na vlado svojo se jezi.

Le kdo razkril bo vse afere,
z orožjem, banko in še kaj.
le koga je dovolj v hlačah,
naj pokaže ljudstvu zdaj.

A se bo našel kakšen čevljar,
ki stopil bo na prste vsem,
tistim, ki okradli so državo
in naš demokratični sistem.

So uničili podjetja naša
in jih prodali za mali denar,
za delavce in za njih plače
kot vidite jim ni mar.

Janezom se čas izteka,
zdaj je to že skrajni čas,
novi veter naj zapiha
v deželo našo in med nas.

Na hrbtu delavcev gradijo
kapitalistični sistem,
kako bo ljudstvo preživelo,
vam to povedati ne vem.

Brez delavca pa ni države,
kakor tudi brez kmeta ne,
zato se vlada naj zaveda,
na stavko pozvali bomo vse.

Franc Režek

Kolonije modernega časa

Vse kar nam daje
Evropa,
in vse kar nam daje
Nato,
to ni pravo zlato,
ima zelo grenak okus,
a pravijo: bilo je mus.

Okušali smo te dobrote,
od njih ostali smo že sirote.

Če grešim, naj mi
narod oprostí,
nikoli ne bomo
njihovi pravi,
enakovredni gosti.

Bomo narod
daleč od korita,
beseda moja,
je to odkrita.

Franc Režek

Literarni kotiček

Spoštovana članica, spoštovani član!

Vabilo

Mnoge med nami je vroče poletje prisililo, da smo vremenske vročinske rekorde preživljali v varni senci naših domov. Zato vas vabimo, da se udeležite našega srečanja, ki bo **v soboto, 14. septembra 2013**. Odločili smo se, da si ogledamo Hrvaško Zagorje in spoznamo bogato kulturno dediščino ljudi, ki živijo neposredno ob slovenski meji.

Najprej si bomo ogledali Dvorec Trakošćan, ki je eden najlepših gradov na Hrvaškem. Zgrajen je bil v 13. stoletju kot izvidniška utrdba za nadzor poti od Ptuja proti Slavoniji. Današnje podobo je dobil v 19. stoletju. Kot zanimivost naj povemo, da so bili njegovi fevdalni gospodarji tudi grofje Celjski. Danes se v njem nahajajo zanimive zbirke in mi si bomo nekatere med njimi ogledali. Voden ogled bo trajal približno eno uro, potem pa nas bo čakala zaslužena malica v restavraciji v neposredni grajski bližini.

Naš naslednji postanek bo v Krapini, kjer se nahaja v tem trenutku najatraktivnejši in najaktualnejši muzej na Hrvaškem – Muzej krapinskih neandertalcev, ki so ga gradili enajst let, svoja vrata pa je za javnost odprl leta 2011. Vodič nas bo tako popeljal po muzeju, kjer je najbogatejše najdišče neandertalcev predstavljeno na atraktiven in sodoben način. Tokrat se bomo zadržali dobro uro in pol, nato pa bo sledila vožnja proti Kumrovcu, kjer je postavljen še en zanimiv muzej – Muzej Staro selo. Pred tem si bomo v kilometer in pol oddaljeni restavraciji Zelenjak privoščili popoldansko kosilo, kjer nam bodo postregli z značilnimi zagorskimi

jedmi. Dobro okrepčani se bomo sprehodili skozi muzej na prostem, ki prikazuje življenje v Hrvaškem Zagorju na prehodu iz 19. v 20. stoletje. Muzej je bil ustanovljen leta 1953 z ureditvijo rojstne hiše Josipa Broza Tita. Do leta 1987 so odkupili večino stanovanjskih hiš in gospodarskih objektov. Obnovili so staro cesto, kamniti most in uredili strugo potoka Škrnik. Po ogledu

Foto: Lovro Bukovec

se bomo poslovili od hrvaškega Zagorja in se odpeljali proti domu, kamor bomo prispeli v večernih urah.

Na zadnji strani glasila Korenine najdete telefonske številke, kamor se lahko prijavite. Prijavo na sedežu društva lahko oddate tako, da pokličete vsak **ponedeljek in petek med 10:00 in 11:00** na tel. št. **07 33 75 910**. Rok za prijavo je petek, **6. september 2013 do 10:00**. Vsi udeleženci srečanja boste po pošti obveščeni o voznem redu avtobusa. Prijavnine ni, je pa udeležba po prijavi obvezna, razen v primeru bolezni ali ob nepričakovanih dogodkih. Stroške izleta članom društva s statusom krije DVIDPB.

Naj vas na koncu še spomnimo, da spremljevalcem, ki pomagajo članu društva pri gibanju, hranjenju in podobno, društvo poravnava vse stroške nastale z izletom. Pridruženi člani in ostali udeleženci izleta, ki ne bodo v vlogi spremljevalca ob prijavi, plačajo polno ceno izleta, ki je **=27,00 €**.

M. Čengija

O nas

Društvo vojnih invalidov Dolenjske, Posavja in Bele krajine

Novi trg 11, 8000 Novo mesto

Telefon, fax: 07/ 33 75 910

E-naslov: dvid@t-2.net

Uradne ure: ponedeljek, petek 7h - 11h

Dosegljivi na telefon med 10:00 in 11:00

Predsednik: mag. Ljubomir Režek

Podružnica	Predsednik - Poverjenik	Tel. številka
Brežice	Janez Štrbenc	031 640 818
Črnomelj	Franc Režek	070 739 073
Krško	Boris Kuhar	041 999 979
Metlika	Gabre Bogdanovič	07 30 50 012
Novo mesto	Dušan Nahtigal	041 377 924
Sevnica	Božidar Debevc	070 741 062
Trebnje	Dušan Zupan	07 30 47 708
		040 597 011

Podružnice

Korenine so interno glasilo DVIDPB. Glavni in odgovorni urednik je Janez Štrbenc. Novinarji so bili: Mateja Zajc, Janez Štrbenc, Jožica Rolih, Mitja Bukovec in Marijana Čengija. Lektoriral je Janez Štrbenc. Oblikoval je Damjan Čurič. Tiskanje zaupano ŠPES & Co., D.N.O. Naklada 4. številke Korenin je 300 izvodov.

